



Tjänsteskrivelse

2021-09-06

Handläggare:

Helena B Jansson
026-17 87 87
helena.b.jansson@gavle.se

Diarienummer

21SON/21ON135/21AFN77

Nämnd:

Socialnämnden
Omvårdnadsnämnden
Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnden

Remissyttrande - SOU 2021:6 God och nära vård - Rätt stöd till psykisk hälsa

Förslag till beslut

Att anta yttrandet till remissen SOU 2021:6 God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa som sitt eget, att

Att paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har överlämnat rubricerad remiss till Socialnämnden, Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämnden för direktbesvarande till Regeringskansliet.

God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6) innehåller ett författningsförslag och ett antal sk bedömningar av vad huvudmännen särskilt bör beakta i organiseringen av vården, samt vad staten kan göra för att skapa förutsättningar för ett skyndsamt och ändamålsenligt omhändertagande av psykisk ohälsa i primärvården.

Förslaget tillstyrks i sin helhet med några kompletterande synpunkter, främst med exempel på enkla och användbara uppsökande modeller för att stödja individer med psykisk ohälsa att hitta vägen in till vård och behandling i hälso- och sjukvården.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 2 mars 2017 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utifrån förslagen i betänkandet Effektiv vård (SOU 2016:2) stödja landstingen, berörda myndigheter och organisationer i arbetet med att samordnat utveckla en modern jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård med fokus på primärvården (dir. 2017:24).

Utredningen överlämnar betänkandet med förslag på att det ska synliggöras i primärvårdens grunduppdrag att primärvården svarar för hälso- och sjukvård avseende både fysisk och psykisk ohälsa. Vidare redovisar utredningen sina bedömningar av hur primärvården bör arbeta med psykisk ohälsa under modellen "Rätt stöd till psykisk hälsa". Modellen utgörs av ett antal principer och arbetssätt som tillsammans och/eller kombinerat förbättrar bemötande och omhändertagande av den enskilde och bättre möter behoven på befolkningsnivå.

Gävle kommuns ställningstagande

Förslaget tillstyrks i sin helhet.

Några kompletteringar lyfts nedan för att öka möjligheten att hitta dem som behöver vård och behandling och öka omhändertagandet i primärvården.

1.1 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Förslaget med tillägget *fysiska och psykiska* i lagtexten tillstyrks.

6.2.1 Vägen in

Uppsökande verksamhet bör utvecklas för att arbetet ska bli framgångsrikt.

Gävle kommuns erfarna och kvalificerade bostadssociala handläggare beskriver följande: *"De flesta jag möter som riskerar vräkning bedömer jag lider av psykisk ohälsa. Ohälsan har bidragit till att man slutat betala hyra eller är s k patologisk samlare så sanitär olägenhet uppstått. Jag försöker på olika sätt motivera och stödja individer att själva ta kontakt med vården, men det är jättesvårt för dem."*

Det är här uppsökande verksamhet behövs. Detta skulle kunna arrangeras via psykosocialt team, men även direkt via hälsocentral.

Ovanstående handläggare önskar, efter ett första möte med dessa individer, kunna efterfråga legitimerad personal som kan följa med vid nästa hembesök för att börja skapa en relation. Samtycke från den enskilde behövs enligt gällande lagstiftning. Vid det andra hembesöket kan legitimerade personalen börja bygga relation och på så sätt ökar möjligheten att kunna ge vård- och behandlingsinsatser.

Uppsökande verksamhet behövs inte bara för ovanstående målgrupp, utan bör även kunna användas tillsammans med andra professioner så som handläggare från Kronofogden, övriga socialarbetare och även exempelvis lärare inom vuxenutbildning.

I utredningen nämns kommunens uppdrag att möta äldres psykiska ohälsa, men övriga målgrupper i kommunens primärvård lyfts inte fram. Olika målgrupper så som kvinnor/män, HBTQ, socioekonomiskt utsatta, anhöriga, äldre, funktionshinder, riskbruk, asyl/nyanlända finns beskrivna i andra delar av utredningen. Alla dessa målgrupper finns representerade i kommunens primärvård och även i alla andra delar av kommunens socialtjänst, skola o s v.

För att nå en bredare målgrupp, utöver de medborgare som själva söker vård, de som har kommunal primärvård eller de som kan komma att få ovanstående önskade uppsökande verksamhet finns en kompletterande möjlighet till uppsökande verksamhet för att stödja fler individer att få kontakt med vården.

Gävle kommun använder KI-utbildningen *"Första hjälpen psykisk hälsa - äldre"*¹.

I Gävle har två instruktörer under ca 10 år utbildat totalt ca 1 100 medarbetare och volontärer i kommunala verksamheter samt i delar av civilsamhället. Dessa utbildade vägledare kan se tidiga tecken på psykisk ohälsa och agera.

Ur utbildningens informationsbroschyr; *"Deltagarna får en god överblick om förekomsten av psykisk ohälsa i Sverige och kunskaper om de tecken och symtom som kan finnas vid olika psykiska sjukdomstillstånd. Materialet innehåller bland annat information om depression, psykossjukdomar, ångesttillstånd och vilken behandling som finns samt vilka varningssignaler det finns som antyder att en person kan vara självmordsnära och hur man kan ingripa.*

Materialet innehåller kunskap om hur man känner igen och kan hjälpa vid kriser som exempelvis självskadebeteende, panikattacker och akuta psykostillstånd. Under utbildningen får deltagarna lära sig hur man kan lyssna utan att värdera, hur man

¹ [MHFA - Första hjälpen till psykisk hälsa | Karolinska Institutet](#)

bekräftar och uppmuntrar till att söka lämplig psykiatrisk hjälp och att inspirera till förebyggande insatser.

I utbildningen ingår en detaljerad handbok i Första hjälpen till psykisk hälsa och efter genomförd utbildning får deltagarna intyg från Karolinska Institutet att de är "Första hjälpare". "

6.3.2 Samverkan och samarbete

Kommunala verksamheter som möter människor med psykisk ohälsa upplever idag att målgruppen har svårt att få adekvat vård och behandling. Det är därför viktigt att få ett fungerande bemötande och omhändertagande i primärvården. Det behövs rutiner för hur kommunens och regionens olika verksamheter ska samverka för att både hitta och stödja målgruppen som behöver vård och behandling. En förutsättning för att samarbete, samverkan och omhändertagande ska bli optimalt är att medarbetare hos de samverkande parterna har kunskap om varandras uppdrag och gällande lagstiftning. Idag upplever kommunens verksamhet att brister i ovanstående bidrar till att målgruppen felaktigt bollas mellan verksamheter.

Magnus Höjjer

Sektorchef

Sektor Valfärd

Socialnämnden, Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämnden och har ålagts yttra sig över remiss God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6) och har uppdragit till Sektor Valfärd att besvara den.

Yttrandet hanteras av Socialnämnden, Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden och Omvårdnadsnämnden vid sammanträde den 28, 29 respektive 30 september. Utredare Helena B Jansson, har varit ansvarig handläggare i ärendet. Kontorschef Anneli Lindblom, bostadssocial handläggare Anneli Oderstad, instruktörerna Mona Wikland och Sofi Hult inom Valfärd Gävle har bidragit med underlag och synpunkter.